

se explică din punct de vedere istoric prin aceea că substantivele de același gen gramatical se declinau cîndva după modele diferite. Concentrarea acestor modele într-un singur tip nu putea să nu lase urme în sistemul actual de declinare. Se știe că cel de-al II-lea tip de declinare a unit substantivele vechilor teme în *-ō, -jō*, (*сміл, селó, краї, к'ін', н'оле*), substantivele cu tema în *-ū* (*син, мед*), substantivele în *-ī* (*з'іс'т' мес'т', озóн'*), precum și substantivele cu tema în consoană: *-en, -es* (*імн'а, кáм'ін', нéбо, слóво*).

§ 9. Adjectivul fiind dominat de acordul cu substantivul, exprimă în flexiunea sa categoriile gramaticale de gen, număr, caz și animat/non-animat. Numai puține adjective la număr, cele invariabile (*рад, вінен, новен*), nu se caracterizează prin prezența opozițiilor pertinente amintite.

I. Substantivul

TIPURILE DE DECLINARE

§ 10. În graiurile studiate, substantivele se repartizează în trei tipuri de declinare. Fiecare tip, în funcție de desinențele cazuale, se subdivide în clase, iar acestea în subclase.

§ 11. Primul tip de declinare cuprinde toate substantivele de genul feminin și unele substantive de genul masculin și de genul comun, care au la nominativ singular desinența *-a*: *рукá, головá, слóвободá, рíба, пудóшка, мугíла, плáўн'а, зе^мн'á, долóн'а, скрíн'а, ке^рнiц'а, те^млiн'а, молодiц'а, ме^ншá, сáжa, душá, тéшчa, гúшчa; рiс'бáлкa; сус'ідa, сiс'ротá, кал'іка*.

§ 12. Al doilea tip de declinare cuprinde substantivele de genul masculin terminate la nominativ singular în consoană nepalatalizată sau palatalizată și în *-o* (*сміл, степ, куржýх, рушнiк, хл'іб, фартýх, го^вр'іх, брат, цеп, ход, мед, квас, комáр, стол'áр, косáр; пéрець, ячм'ін', з'ат', комiш, ткач, с'ікáч, бáт'ко*), precum și substantivele de genul neutru în *-o, -e, -a*: *кри^тлó, кóмiсo, раднó, мн'áсо, че^мри^тслó, од'іjáло, мóре^н, пóле^н, кладóвишчe, плáт'а, імн'а, жaгн'á, те^мл'á, порос'á, курчá*.

§ 13. Al treilea tip de declinare cuprinde substantivele de genul feminin cu desinența zero la nominativ singular *н'іч, нáмн'ім', стáр'іс'т', сéв'іс'т'*. Tot aici intră și substantivul *мáтu*.

PRIMUL TIP DE DECLINARE

§ 14. Primul tip de declinare cuprinde două clase de substantive:

A) substantive a căror temă se termină în consoană nepalatalizată, cu excepția, șuierătoarelor (*водá*):

B) substantive a căror temă se termină în consoană palatalizată (*зе^мн'á*).

Substantivele cu tema în șuierătoare (*зрýшa*) nu formează o clasă aparte (așa cum sînt ele grupate în gramatica tradițională a limbii literare), ci intră în clasa substantivelor cu tema în consoană palatalizată, întrucît desinențele lor coincid la toate cazurile atît la singular, cît și la plural.